

Мудра володарка

Антін Лотоцький

З того часу, як Ольга почала заходити в церкву св. Іллі, вона змінилася зовсім. Не думала вже про помсту, ні про підбої. Одиною її мрією було вибратися до Царгороду й там охриститися. Тож, коли тільки Святослав доріс, передала йому правління й вибралася в дорогу з великим почетом бояринь, бояр і з дружиною.

І Дніпро і Чорне море переїхала без пригод. Попутний вітер вів усю дорогу. Аж у Суді стрінула її пригода. Царська сторожа не хотіла пустити її з її людьми в город.

— Без дозволу царя не вільно нам — сказали.

— То повідоміть швидко царя, що прибула до нього в гості велика княгиня київська, Ольга.

— Це зробимо — сказали.

І поїхав гінець у царські терени.

— Е, що там! Хай пожде трохи в Суді! — сказав грецький цар, коли гінець сповістив його. — Пожде трохи, то більше поважатиме нас.

А царював тоді Константин, син Леонтіїв.

— Тимчасом приготуйте все, як слід, у вітальній залі, щоб дивом дивувалась оця княгиня з-над Бористена.

— Яку залю приготувати, чи ту, де приймаємо володарів? — спитав дворецький.

— Вистане, коли приготуєш меншу залю послів, тільки вважай, щоб зачудувати її.

— Усе буде приготоване як слід, — відповів дворецький і поклонився низько цареві.

Трохи не тиждень ждала Ольга на своєму судні в Суді. Гордість її, як великої княгині, була дуже вражена. Уже думала над тим, щоб вертатися в Київ, коли прибіг царський гінець і від імени царя попрохав княгиню в царські терени.

І вийшла Ольга з дружиною на берег. А там ждали її царські поїзди, запряжені в білі, як сніг, коні, в золотистій збруї.

Пишно й велично вітали Ольгу царські міністри промовами привітними. А там пустили її до царя. Як побачив цар горду та пишну, а при тому ще й гарну княгиню, замість її здивувати, сам дивом дивувався.

І зійшов з престолу до неї й посадив її біля себе.

У цій хвилині різьблені леви обабіч престолу почали рухатися, видавати голос, а потім залунав спів невидимого хору. Думали, Ольга з дива язика забуде. Та вона зовсім не здивувалася. Вона ще в Києві довідалася про все й знала, що це все штучне й робиться на те, щоб здивувати чужинців.

І почав цар розмовляти з Ольгою. Спершу йшла розмова про державні справи, а там і перейшла на інші теми.

І припала до вподоби цареві княгиня Ольга і красою лиця, і розумом незвичайним. І цар сказав їй:

— Тобі б, княгине, царювати тут із нами.

Ольга зараз здогадалася, до чого це цар говорить, і відповіла:

— Я поганка, коли хочеш, щоб я охристилася, то христи мене сам. Коли не схочеш бути моїм хресним батьком, то й не охрищуся.

І цар згодився.

І дав цар дари великі княгині Ользі та її почетові й дружині, всім відповідно до їх становища.

А Ольга стала підготовлятися до хрищення. Сам патріярх навчав її правд віри. Та скоро пересвідчився, що вона вже все знає, і що розум її великий. Тоді сказав:

— Благословенна ти між руськими жонами, бо полюбила світло, а покинула пітьму. Благословитимуть тебе діти Руси аж до останнього роду нащадків своїх.

І закінчив:

— Щаслива держава, що має таку мудру княгиню. І охристили Ольгу. А цар Константин був її хресним батьком. При хрищенні дали їй імення Олена, як звалася й давня цариця, мати Константина Великого.

По хрищенні запрохав її цар знову до себе й сказав:

— Хочу взяти тебе за жінку.

Знала Ольга, про що тут іде. Через одруження з нею хотів грецький цар підкорити собі українські землі, щоб їх опісля використати для греків і позбутися небезпечного противника, що не раз сміливими походами на Гостинне море, яке тоді від цих походів уже й почало зватися Руським морем, — заливали добре грекам сала за шкуру.

І відповіла Ольга:

— Як можеш узяти мене за жінку, коли ти держав мене до христу й назвав мене своєю дочкою. А в християн нема такого закону, ти це сам знаєш.

І сказав цар:

— Перехитрила ти мене, Ольго!

І дав їй дари багаті: золото, срібло, паволоки й усякий посуд та відпустив її.

А Ольга сказала цареві:

— Коли вернуся в Київ, багато дарів пришлю тобі: челядь, віск, шкури й військо на підмогу.

І вернулася княгиня Ольга в Київ. І рада та щаслива, що стала християнкою. А грецький цар раду радив з дорадниками своїми:

— Тепер нам через Ольгу можна під свій вплив узяти всю Русь — казали дорадники.

— Ба, — сказали інші — а як? Хоч усі приймуть християнство, а нам таки не схочуть покоритися. Схочуть у себе своїми панами бути й нам рівними.

Довго радили раду, а вкінці учений грек Филип сказав:

— Ольга обіцяла тобі, царю, дари й людей. Ти пішли по обіцяні дари. А грамоту в справі дарів так складемо, що ті дари не будуть дарами, а даниною. І вже Ольжині наслідники будуть нашими данниками.

— Мудра рада — похвалив цар, — так і зроблю.

— І прийшли послы, і стали домагатися обіцяних дарів.

Ольга сказала:

— Не вмію я грецького письма и перше покличу наших людей, що знають грецьке письмо, а тоді дам відповідь.

І покликали купця Остромира, що був уже християнином і знав грецьку мову й письмо, та веліла перекласти собі цареве писання.

— Еге, тепер уже знаю, навіщо цареві моїх дарів. Ну, не на таку попали птицю, щоб сама лізла в сильце.

І відповіла послам:

— Скажіть так цареві: "Коли ти так постоїш у мене в Почайні, як я в Суді, то дам тобі дари".

З цими словами відпустила послів.

Жила тепер Ольга щаслива та вдоволена, як той, що вийшов з темряви ночі на світло денне. Намовляла й сина Святослава, щоб охрестився, та він не хотів. Правда, що як хто бажав охреститися, то не боронив.

Ольга не переставала намовляти його. Тоді він говорив:

— Як я сам прийму іншу віру, то дружина моя сміятиметься з мене.

Та Ольга говорила йому:

— Коли охристишся, то всі підуть за тобою.

Тоді Святослав закінчував розмову:

— Я не хочу змінювати віри батьків. Не моя в цьому голова судити, котра віра краща. Я войовник!